

Näringsutskottets utlåtande 2025/26:NU26

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om riktlinjer för transeuropeisk energiinфраstruktur och påskyndandet av tillståndsförfaranden

Sammanfattning

Utskottet har prövat kommissionens förslag till förordning om riktlinjer för transeuropeisk energiinфраstruktur och förslag till direktiv om påskyndandet av tillståndsförfaranden. Utskottet anser att båda förslagen strider mot subsidiaritetsprincipen och föreslår därför att riksdagen lämnar ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande.

Enligt utskottets uppfattning innehåller kommissionens två förslag flera delar som innebär en alltför långtgående centralisering av finansiering, planering och administrativa förfaranden på energiområdet. Det gäller särskilt styrningen av intäkter från överbelastning, kommissionens utökade roll i nätplaneringen samt de detaljerade kraven på nationella tillståndprocesser.

Prövade förslag

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om riktlinjer för transeuropeisk energiinфраstruktur, om ändring av förordningarna (EU) 2019/942, (EU) 2019/943 och (EU) 2024/1789 och om upphävande av förordning (EU) 2022/869 (COM(2025) 1006).

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven (EU) 2018/2001, (EU) 2019/944 och (EU) 2024/1788 vad gäller påskyndande av tillståndsförfaranden (COM(2025) 1007).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets prövning.....5

 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om riktlinjer för
 transeuropeisk energiinfrastruktur och påskyndandet av
 tillståndsförfaranden5

 Utskottets ställningstagande.....11

Bilaga 1

Förteckning över prövade förslag14

Bilaga 2

Motiverat yttrande från riksdagen.....15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om riktlinjer för transeuropeisk energiinfrastruktur och påskyndandet av tillståndsförfaranden

Riksdagen beslutar att lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande med den lydelse som anges i bilaga 2.

Stockholm den 26 februari 2026

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Anders Ådahl (C), Jesper Skalberg Karlsson (M), Monica Haider (S), Josef Fransson (SD), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Eric Palmqvist (SD), Isak From (S), Kjell Jansson (M), Birger Lahti (V), Johnny Svedin (SD), Katarina Luhr (MP), Louise Eklund (L), Aida Birinxhiku (S), Daniel Vencu Velasquez Castro (S) och Lili André (KD).

Redogörelse för ärendet

Den 11 december 2025 presenterade kommissionen dels ett förslag till förordning om riktlinjer för transeuropeisk energiinfrastruktur, om ändring av förordningarna (EU) 2019/942, (EU) 2019/943 och (EU) 2024/1789 och om upphävande av förordning (EU) 2022/869 (COM(2025) 1006), dels ett förslag till direktiv om ändring av direktiven (EU) 2018/2001, (EU) 2019/944 och (EU) 2024/1788 vad gäller påskyndande av tillståndsförfaranden (COM(2025) 1007).

Riksdagen har fått möjlighet att lämna ett motiverat yttrande över kommissionens två förslag. Den 17 februari 2026 hänvisade kammaren förslagen till näringsutskottet för subsidiaritetsprövning. Fristen för att lämna ett motiverat yttrande går ut den 9 april 2026.

Regeringen lämnade den 3 februari 2026 fakta-PM 2025/26:FPM62 Det europeiska nätpaketet till riksdagen, där bl.a. regeringens bedömning av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen framgår.

Förslaget som provas anges i bilaga 1. Utskottets förslag till motiverat yttrande finns i bilaga 2.

Utskottets prövning

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om riktlinjer för transeuropeisk energinfrastruktur och påskyndandet av tillståndsförfaranden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen beslutar att lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande med den lydelse som anges i bilaga 2.

Kommissionens förslag

Bakgrund

Den 11 december 2025 presenterade kommissionen ett nytt lagstiftningspaket på energiområdet med inriktning på att stärka planeringen och genomförandet av energinfrastruktur inom unionen. Paketet omfattar bl.a. de nu aktuella förslagen till dels en förordning om riktlinjer för transeuropeisk energinfrastruktur, om ändring av förordningarna (EU) 2019/942, (EU) 2019/943 och (EU) 2024/1789 och om upphävande av förordning (EU) 2022/869 (COM(2025) 1006) och dels ett direktiv om ändring av direktiven (EU) 2018/2001, (EU) 2019/944 och (EU) 2024/1788 vad gäller påskyndande av tillståndsförfaranden (COM(2025) 1007).

Kommissionen anger att de senaste årens geopolitiska utveckling, störningar på energimarknaderna och ökade krav på elektrifiering och integration av förnybar energi har synliggjort behovet av en mer sammanhållen och effektiv utbyggnad av energinfrastruktur i unionen. Enligt kommissionen har brister i gränsöverskridande kapacitet, långdragna tillståndprocesser och otillräcklig samordning mellan medlemsstaternas planering bidragit till strukturella flaskhalsar i energisystemet.

Mot denna bakgrund menar kommissionen att det krävs en förstärkt unionsram för nätplanering, investeringsstyrning och tillståndsgivning för att säkerställa försörjningstrygghet, konkurrenskraft och genomförandet av EU:s energi- och klimatmål.

Förslagens huvudsakliga innehåll

Kommissionen anger att syftet med förslagen är att stärka unionens energiförsörjning, minska strukturella flaskhalsar i energisystemet och påskynda utbyggnaden av strategisk energi- och nätinфраstruktur. Vidare syftar förslagen till att minska administrativa hinder, skapa större förutsebarhet för investeringar och säkerställa en mer samordnad och effektiv tillämpning av

EU-rätten på energiområdet. Enligt kommissionen kräver dessa mål gemensamma lösningar på unionsnivå, bl.a. mot bakgrund av energisystemens gränsöverskridande karaktär.

Kommissionen anger att förslag COM(2025) 1006 syftar till att förstärka den övergripande ramen för planering, samordning och uppföljning av energiinfrastruktur inom unionen. Förslaget innebär mer elnätsplanering på EU-nivå, bl.a. genom gemensamma behovsanalyser och krav på ökad samverkan mellan nationella nätutvecklingsplaner och s.k. centrala EU-scenarier för energisystemens utveckling. Vidare innehåller förslaget åtgärder kopplade till intäkter från överbelastning (s.k. flaskhalsintäkter) där reglerna för hur intäkter från överbelastning ska användas för att finansiera nätinvesteringar och minska strukturella överföringsbegränsningar ändras. Kommissionen föreslår bl.a. att en fjärdedel av outnyttjade intäkter från överbelastning ska användas för investeringar i projekt av gemensamt intresse inom EU. Därtill föreslår kommission att reglerna för gränsöverskridande kostnadsfördelning utvecklas, bl.a. genom att man tydligare beaktar nyttor och intäkter i flera medlemsstater samt hanterar flera projekt samlat inom ramen för kostnadsdelningsförfarandet med stöd av s.k. kostnads-nyttanalyser. Förslaget innehåller även bestämmelser om förstärkt samordning av gränsöverskridande infrastruktur, inklusive krav på långsiktig planering i prioriterade havsbaserade korridorer, samt justeringar i förhållande till elmarknads- och gasmarknadsregelverket för att säkerställa samstämmighet mellan infrastrukturplanering, investeringar och tillståndprocesser. Slutligen får kommissionen en utökad roll när det gäller uppföljning, samordning och identifiering av brister i medlemsstaternas planering.

Kommissionen anger att förslag COM(2025) 1007 kompletterar ramförslaget om transeuropeisk energiinfrastruktur genom mer detaljerade bestämmelser om tillståndsförfaranden bl.a. genom ändringar i bestämmelser om tillståndsprövning i förnybartdirektivet samt el- och gasmarknadsregelverket. Genom förslaget inrättas även ett krav på att varje medlemsstat etablerar en gemensam digital portal för alla steg i tillståndsförfarandena för projekt för förnybar energi, lagring och nät med syftet att möjliggöra en mer enhetlig digitalisering, interoperabilitet, öppenhet och uppföljning. Vidare föreslås harmoniserade tidsfrister för tillståndprocesser inklusive regler om när kompletteringar får begäras och i vissa fall bestämmelser om s.k. tyst beviljande. Förslaget innehåller också särskilda bestämmelser om nätanslutningar där tillståndprocesserna inte ska överstiga angivna tidsramar. Därutöver införs möjligheten att utse och finansiera oberoende kontaktpersoner för större förnybara energiprojekt med uppgift att underlätta dialog och samordning mellan projektutvecklare, myndigheter och andra berörda aktörer. Förslaget innehåller även miljörelaterade undantag och förenklingar, bl.a. vid uppgradering och modernisering av befintliga elnät under vissa förutsättningar, samt krav på digital uppföljning och statistik där tillståndsmyndigheter ska kunna rapportera handläggningstider och identifiera flaskhalsar i tillståndprocesserna.

Subsidiaritetsprövningen i riksdagen

Subsidiaritetsprincipen gäller enligt artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen på de områden där EU inte har exklusiv befogenhet. Den innebär att EU ska vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, vare sig på central nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. Medlemsstaternas nationella parlament ska se till att subsidiaritetsprincipen följs i utkast till lagstiftningsakter.

Riksdagen ska enligt 9 kap. 20 § riksdagsordningen pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Enligt 10 kap. 3 § riksdagsordningen ska ett utskott, om det finner att utkastet strider mot subsidiaritetsprincipen, lämna ett utlåtande till kammaren med förslag till ett motiverat yttrande. Utskottet ska lämna ett utlåtande till kammaren om minst fem av utskottets ledamöter begär det. Om utskottet finner att utkastet inte strider mot subsidiaritetsprincipen ska det anmälas till kammaren genom ett protokollsutdrag.

Konstitutionsutskottet har uttalat att ett visst mått av proportionalitetsbedömning – dvs. att granska om den föreslagna åtgärden går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen – kan anses ingå inom ramen för subsidiaritetsprövningen. Det är inte fråga om renodlade proportionalitetsbedömningar utan om ett proportionalitetstest inom ramen för subsidiaritetsprövningen (bet. 2010/11:KU18 och bet. 2014/15:KU5).

Subsidiaritetsprincipen i det aktuella ärendet

Kommissionens bedömning

Kommissionen anser att förslagen är förenliga med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna och lämnar i huvudsak följande motiveringar.

När det gäller förslaget till förordning om riktlinjer för transeuropeisk energiinfrastruktur, om ändring av förordningarna (EU) 2019/942, (EU) 2019/943 och (EU) 2024/1789 och om upphävande av förordning (EU) 2022/869 (COM(2025) 1006) anför kommissionen följande om förslagets förenlighet med subsidiaritetsprincipen:

De föreslagna ändringarna följer subsidiaritetsprincipen, eftersom åtgärder på unionsnivå är effektivare än åtgärder på nationell nivå när det gäller att integrera unionens energimarknad genom en modernisering och utveckling av Europas gränsöverskridande energinät.

Behov av EU-åtgärder

Energiöverföringsinfrastruktur (inbegripet ett sammanlänkat havsbaserat nät och infrastruktur för smarta nät) har ett europeiskt mervärde på grund av sina gränsöverskridande effekter och är avgörande för att uppnå ett klimatneutralt energisystem. TEN-E-förordningen har bidragit till att resultat har uppnåtts när det gäller integrering, konkurrens och försörjningstrygghet på unionens energimarknad. En ram för regionalt

samarbete mellan medlemsstaterna är nödvändig för att utveckla den gränsöverskridande energiinfrastrukturen. Den inre energimarknaden kräver en gränsöverskridande infrastruktur som ständigt utvecklas genom samarbete mellan två eller flera medlemsstater, var och en med sina egna regelverk. Det räcker inte med nationell reglering och planering, eftersom de enskilda nationella förvaltningarna inte har befogenhet att hantera gränsöverskridande infrastrukturplanering. Interna nätelement har en stor inverkan på möjligheterna till utveckling av gränsöverskridande infrastruktur, vilket i sin tur påverkar den gränsöverskridande handeln. En närmare samordning av den nationella och europeiska planeringen är nödvändig på grund av utformningen hos masknäten i EU. En sådan samordning krävs också för att kunna skapa ett effektivare energisystem.

EU-mervärde

TEN-E-förordningen har gett ett mervärde jämfört med vad som skulle ha kunnat uppnås enbart på nationell eller regional nivå. Fler än 100 projekt kunde slutföras mellan 2013 och 2025 tack vare deras status som projekt av gemensamt intresse. Den påskyndade elektrifieringen, utfasningen av fossila bränslen och digitaliseringen av industrin och utbyggnaden av projekt för förnybar energi kräver att energiinfrastrukturen stärks i en aldrig tidigare skådad takt, som inte kan tillgodoses enbart genom nationella åtgärder. En mer effektiv gränsöverskridande planering kommer att förbättra integreringen av rena energikällor och tillgodose elmarknadens behov, vilket i sin tur hjälper EU att nå sina energi- och klimatmål. En mer integrerad marknad uppmuntrar till utveckling och användning av innovativ teknik för överföring och distribution av energi och bidrar till systemets flexibilitet och försörjningstrygghet. Detta kan leda till ett effektivare nät och förbättra den gränsöverskridande handeln för ett mer kostnadseffektivt och säkert energisystem.

När det sedan gäller proportionalitetsprincipen anför kommissionen följande:

Initiativet stämmer överens med proportionalitetsprincipen. Det omfattas av handlingsutrymmet på området för transeuropeiska energinät enligt definitionen i artikel 170 i EUF-fördraget. De politiska insatserna står i proportion till omfattningen och arten av de problem som identifierats i konsekvensbedömningen och till uppnåendet av initiativets fastställda mål. Den föreslagna översynen av TEN-E-förordningen går inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det allmänna målet att säkerställa en snabb och effektiv utveckling av driftskompatibel och motståndskraftig energiinfrastruktur, förnybar energi och flexibla lösningar, inbegripet lagringsanläggningar och laddningsstationer, i hela EU.

De föreslagna åtgärderna gör det möjligt att effektivt tillgodose unionens behov av energiinfrastruktur, säkerställa ett snabbare genomförande av projekt och stärka motståndskraften hos EU:s energinätsinfrastruktur, utan att det medför betydande kostnader för de systemansvariga och projektansvariga för överföringssystemen, medlemsstaterna, de nationella tillsynsmyndigheterna och byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer). På grundval av resultaten av genomföranderapporten bedömde kommissionen flera politiska alternativ inom fyra påverkansområden i den nuvarande TEN-E-ramen, närmare bestämt infrastrukturplanering och projektgenomförande, kostnads- och nyttofördelning, tillståndsgivning och säkerhet. Jämförelsen av alternativen (se avsnitt 6 och 7 i konsekvensbedömningsrapporten) visar att alternativ 2 är bäst lämpat för att uppnå initiativets specifika mål utan att lägga en oproportionerligt stor börda på relevanta aktörer. Förslaget utgår från alternativ 2, vilket förefaller stå i proportion till

problemets karaktär genom att vara inriktat på att effektivisera de nuvarande processerna och erbjuda viktiga nya verktyg som anses vara effektiva för att uppnå målen i detta initiativ.

När det gäller förslaget till direktiv om ändring av direktiven (EU) 2018/2001, (EU) 2019/944 och (EU) 2024/1788 vad gäller påskyndande av tillståndsförfaranden (COM(2025) 1007) anför kommissionen följande om dess förenlighet med subsidiaritetsprincipen:

Syftet med de föreslagna ändringarna är att underlätta integreringen av förnybar energi i energisystemet genom att förenkla och förkorta tillståndsförfarandena för produktion av förnybar energi samt för överförings- och distributionsnät, lagring och laddningsinfrastruktur. De föreslagna ändringarna är förenliga med subsidiaritetsprincipen, eftersom åtgärder på unionsnivå bidrar till att uppnå detta mål på ett mer effektivt sätt än åtgärder på nationell nivå.

Behov av EU-åtgärder

Att uppnå EU:s energimål utan ytterligare åtgärder för utbyggnaden av förnybar energi på EU-nivå skulle inte vara kostnadseffektivt. En EU-strategi är nödvändig för att skapa rätt incitament för medlemsstaterna att på ett samordnat sätt påskynda energiomställningen mot ett mer energieffektivt energisystem som i stor utsträckning baseras på förnybar energi. Det reviderade direktivet om förnybar energi innehåller redan bestämmelser om tillståndsgivning för förnybar energi, samlokaliserad lagring och tillhörande nät. Gasmarknadsdirektivet innehåller dessutom en bestämmelse om tillståndsförfaranden som fastställer krav för tillståndsgivning för gas- och vätgastillgångar. Slutligen innehåller elmarknadsdirektivet en bestämmelse om tillståndsförfaranden, men denna omfattar endast förfaranden för ny kapacitet. Åtgärder på EU-nivå är nödvändiga för att ytterligare förbättra detta regelverk på ett samordnat sätt, genom att påskynda tillståndsförfarandena för förnybar energi, elnätlagring och laddningsstationer, säkerställa samstämmighet mellan medlemsstaterna samt främja en väl fungerande energiunion. Med tanke på medlemsstaternas olika energipolitik och prioriteringar är det mer sannolikt att åtgärder på EU-nivå leder till den ökade användning av förnybar energi som krävs än enbart nationella eller lokala åtgärder.

EU-mervärde

EU:s åtgärder för förnybar energi inom ramen för det reviderade direktivet om förnybar energi och för nät inom ramen för elmarknadsdirektivet och gasmarknadsdirektivet tillför ett mervärde, eftersom de är mer effektiva och ändamålsenliga än enskilda medlemsstaters åtgärder och undviker en splittrad strategi genom att man på ett samordnat sätt tar itu med omställningen av det europeiska energisystemet. De säkerställer nettominskning av växthusgasutsläpp och föroreningar, skyddar den biologiska mångfalden, utnyttjar fördelarna med den inre marknaden, utnyttjar till fullo stordriftsfördelarna och det tekniska samarbetet i Europa och skapar ett EU-omfattande regelverk som medför säkerhet för investerarna. Genom åtgärder på EU-nivå i kombination med åtgärder på medlemsstatsnivå kan flera hinder för offentliga och privata investeringar undanröjas, vilket kompletterar och förstärker nationella och lokala insatser.

Målet med förslaget skulle inte kunna uppnås i samma utsträckning genom enbart nationella åtgärder. Samtidigt ger det medlemsstaterna stor frihet att reglera detaljerna i sina egna ramar för tillståndsgivning.

Förslaget innebär en top-down-strategi, men upprätthåller och stärker samtidigt befogenheterna på nationell nivå och anses därför vara förenligt med subsidiaritetsprincipen.

När det sedan gäller proportionalitetsprincipen anför kommissionen följande:

Initiativet är förenligt med proportionalitetsprincipen. Mot bakgrund av den fortsatta geopolitiska situationen, som skapats av Rysslands invasion av Ukraina, samt behovet av att öka energitryggheten och EU:s konkurrenskraft finns ett tydligt behov av ytterligare åtgärder för att påskynda utbyggnaden av förnybara energikällor och därmed även elnät, anläggningar för vätgasproduktion samt infrastruktur för vätgassystem. De föreslagna åtgärderna bidrar till att främja en snabbare och mer riktad utveckling av energiinfrastruktur, förnybar energi, lagring och laddningsstationer på ett effektivt sätt, utan att påföra betydande kostnader för systemansvariga/projektansvariga, medlemsstater, nationella tillsynsmyndigheter eller byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter. Den balans som uppnåddes genom förslaget mellan skyldigheter och flexibilitet som lämnas till medlemsstaterna när det gäller hur målen ska uppnås anses lämplig med tanke på att det är absolut nödvändigt att uppnå klimat- och energimålen för 2030 och det mål om klimatneutralitet som fastställs i den europeiska klimatlagen, samt det brådskande behovet av att minska både energiberoendet och energipriserna i unionen. Ändringen av direktiv (EU) 2018/2001 är begränsad till det som anses nödvändigt för att ytterligare förenkla och effektivisera tillståndsförfarandena för projekt inom produktion av förnybar energi, överförings- och distributionsnät, lagring och laddningsstationer samt för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi och dess integrering. Vad gäller infrastrukturplanering är ändringarna av direktiv (EU) 2019/944 begränsade till en enda artikel, som är nära kopplad till den unionsomfattande tioårsplanen för nätutveckling och därmed till relaterade ändringar i TEN-E-förordningen. Ändringarna syftar till att tydliggöra kopplingarna mellan direktivet och TEN-E-förordningen samt att anpassa ordalydelsen till de ändringar som införts genom gaspaketet (direktiv (EU) 2024/1788).

Regeringens bedömning

I faktapromemoria 2025/26:FPM62 Det europeiska nätpaketet anger regeringen följande bedömning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna:

Vad avser TEN-E-förordningen menar kommissionen att åtgärder på unionsnivå är mer effektiva än åtgärder på medlemsstatsnivå eftersom medlemsstaterna saknar möjlighet att hantera gränsöverskridande planering och att åtgärderna inte går längre än vad som är nödvändigt. Avseende förslaget om ett tillståndsdirektiv framhåller kommissionen att bestämmelser om tillståndsprövning redan finns i de berörda direktiven och att fler EU-åtgärder behövs för att öka möjligheterna att nå EU:s klimatmål samt att medlemsländerna ges stora möjligheter att utforma genomförandet på det sätt de finner lämpligt.

Kommissionen bedömer att förslagen är proportionerliga i ljuset av de nya geopolitiska förutsättningarna och de krav det ställer på energisystemen tillsammans med behovet av att nå EU:s energi- och klimatmål.

Det är enligt regeringen tveksamt om det är förenligt med subsidiaritetsprincipen att upprätta en ordning där energinät ytterst planeras av kommissionen. Planeringen görs bäst på lokal, regional och

nationell nivå och en planering på EU-nivå riskerar att leda till en ineffektiv och bristfällig planering som dessutom inkräktar på medlemsländernas rätt att själva bestämma sin energimix. Förslaget förefaller även stå i konflikt med medlemsstaternas rätt att besluta om projekt av gemensamt intresse som angår deras respektive territorium. De föreslagna åtgärderna i den delen förefaller inte nödvändiga att vidta på EU-nivå och det framstår som tveksamt om kravet på ett EU-mervärde är uppfyllt. Det framstår vidare som tveksamt att det skulle vara förenligt med subsidiaritetsprincipen att i TEN-E-förordningen bestämma att nationellt insamlade intäkter från överbelastning (flaskhalsinkomster) ska sättas av för projekt som inte drivs av den nationella systemansvariga för överföringssystemet. Systemansvariga för överföringssystemet har samlat in intäkterna från kundkollektivet och det är medlemsländerna och avgör bäst hur medlen bör användas för att åtgärda behov i näten. Dessutom riskerar den ordning som kommissionen föreslår att leda till att systemansvariga för överföringssystem ges mindre incitament att bygga nya sammanlänkningslinjer, eftersom sådana kan leda till flaskhalsintäkter som systemansvariga till en del inte har kontroll över, vilket i så fall är motsatsen till vad kommissionen vill uppnå med förslagen.

Förslagen om att inrätta särskilda kontaktpunkter och tillståndsprövningsprocesser med hög detaljnivå är ett långtgående ingrepp i hur medlemsländerna organiserar sina myndigheter och sina administrativa processer och kan ifrågasättas både ur subsidiaritets- och proportionalitets-hänseende. Det saknas godtagbara skäl för EU att ålägga alla medlemsländer en särskild administrativ lösning, i synnerhet medlemsländer som likt Sverige redan har ett tillståndsprövningssystem som håller de föreslagna tidsfristerna. Det är enligt regeringen i dessa delar lämpligare att medlemsländerna själva ordnar sina nationella system på ett effektivt sätt så att de klimat- och energimål som EU har ställt upp kan nås. Det är inte heller lämpligt att på EU-nivå reglera att medlemsländer ska öka allmän acceptans för specifikt förnybar energiproduktion genom återföring av vinster till lokalsamhällen då medlemsländerna själva bättre känner till om acceptansproblem finns och hur dessa i så fall bäst hanteras.

Andra delar av förslagen kan vara lättare att motivera ur subsidiaritets- och proportionalitetssynpunkt, på det sätt som kommissionen gör. Att öka takten i energiomställningen är ett angeläget mål för EU och dess medlemsländer och frågor om gränsöverskridande sammanlänkningslinjer och om den gemensamma miljölagstiftningen tjänar på att hanteras på EU-nivå. De delar av förslagen där regeringen uttrycker sin tveksamhet är emellertid också de förslag som är de mest betydelsefulla i kommissionens förslag, varför regeringen ifrågasätter förslagen avseende deras förenlighet med subsidiaritetsprincipen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att kommissionens förslag COM(2025) 1006 och COM(2025) 1007 utgör delar av det europeiska nätpaketet och syftar till att påskynda utbyggnaden av energiinfrastruktur, minska strukturella flaskhalsar i energisystemet samt effektivisera tillståndsprövningsprocesser för energiprojekt. Förslagen innebär bl.a. en mer centraliserad planering av gränsöverskridande energiinfrastruktur på EU-nivå, förändrade regler om användningen av intäkter från överbelastning (s.k. flaskhalsintäkter), utvecklade bestämmelser

om gränsöverskridande kostnadsfördelning, krav på nationella digitala portaler och ändringar i olika administrativa förfaranden på myndighetsnivå.

Utskottet delar kommissionens syn att en väl fungerande och robust energiinfrastruktur är av betydelse för försörjningstrygghet, konkurrenskraft och energiomställning. Samtidigt innebär förslagen i flera delar en långtgående förskjutning av planerings- och beslutsbefogenheter från medlemsstaterna till EU-nivå.

När det gäller COM(2025) 1006 noterar utskottet att förslaget innebär en förstärkt roll för kommissionen i att följa upp och initiera processer kopplade till identifierade infrastrukturbehov på EU-nivå samt förändrade regler för användningen av intäkter från överbelastning (flaskhalsintäkter). Det är utskottets uppfattning att elnät även fortsättningsvis bör planeras på lokal, regional och nationell nivå, där kunskapen om förutsättningar, behov och energimix är som störst. En ordning där kommissionen får en mer styrande roll i planeringen riskerar att leda till en mindre flexibel och mindre ändamålsenlig utveckling av energinäten och att inkräkta på medlemsstaternas rätt att själva bestämma över sin energimix. Utskottet har även invändningar mot förslaget att en fjärdedel av systemansvarigas outnyttjade intäkter från överbelastning ska avsättas till projekt av gemensamt intresse på EU-nivå. Intäkterna har genererats inom respektive medlemsstat, och utskottet anser att dessa bör disponeras i enlighet med nationella prioriteringar och behov i de egna näten. Den föreslagna ordningen kan dessutom påverka incitamenten för nätutbyggnad och investeringar på ett sätt som inte är tillräckligt analyserat.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att ansvaret för att säkerställa en ändamålsenlig och tillräcklig nätutveckling i första hand ligger på medlemsstaterna. En väl fungerande energiplanering förutsätter att de nationella näten utvecklas i takt med förändrade produktionsmönster och ökad elektrifiering. Det är enligt utskottets mening av central betydelse att medlemsstaterna fullt ut utnyttjar och vidareutvecklar sina nationella planeringsinstrument och gör nödvändiga investeringar i den egna infrastrukturen. Detta gäller särskilt hanteringen av intäkter från överbelastning vilka genereras inom respektive medlemsstats nät. Utskottet anser att sådana medel bör disponeras utifrån nationellt identifierade behov i syfte att avhjälpa kapacitetsbrister och stärka den inhemska nätinfrastrukturen. En ordning där en del av dessa intäkter styrs till prioriteringar på EU-nivå riskerar att försvaga kopplingen mellan intäkternas ursprung och de investeringar som krävs i det berörda nationella nätet. Därtill riskerar en ordning som i ökad utsträckning förlägger planeringsansvar och finansiella prioriteringar på EU-nivå att minska incitamenten för nationellt ansvarstagande och att försvaga kopplingen mellan nationella behov och nätutbyggnad. Därtill vill utskottet i detta sammanhang påminna om att det i artikel 194.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt uttryckligen anges att unionsåtgärder inte får påverka medlemsstaternas rätt att bestämma villkoren för utnyttjandet av sina energikällor, sitt val mellan olika energikällor och den allmänna strukturen på energiförsörjningen.

När det gäller COM(2025) 1007 konstaterar utskottet att det innehåller detaljerade krav på hur medlemsstaterna ska organisera sina tillståndsprocesser, bl.a. genom krav på en nationell digital portal, en samordnande kontaktpunkt som ska fungera som enda kontaktväg för projektansvariga samt harmoniserade tidsfrister och i vissa fall tyst beviljandeförfarande. Utskottet anser att detta är ett betydande ingrepp i medlemsstaternas administrativa förfaranden. Medlemsstaterna har olika rättsliga och institutionella system, och det framstår som tveksamt om en enhetlig modell som bestäms på EU-nivå är nödvändig eller proportionerlig, särskilt för medlemsstater som redan uppfyller eller ligger nära de föreslagna tidsfristerna. Utskottet noterar även att förslaget innehåller bestämmelser om att vissa energiinfrastrukturprojekt ska ges ett överskuggande allmänintresse i förhållande till annan lagstiftning samt utökade möjligheter till undantag från miljökrav. Även om energiomställningen är en prioriterad fråga anser utskottet att avvägningen mellan energipolitiska mål och miljöskydd behöver göras med respekt för medlemsstaternas ansvar och fördelningen av befogenheter enligt fördragen.

Sammantaget bedömer utskottet att flera av de mest betydelsefulla delarna av både förordningen och direktivet innebär en sådan grad av centralisering och detaljreglering att de strider mot både subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen. Mot denna bakgrund anser utskottet att de aktuella åtgärderna i åtskilliga delar går längre än vad som framstår som nödvändigt för att uppnå de angivna målen.

BILAGA 1

Förteckning över prövade förslag

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om riktlinjer för transeuropeisk energiinfrastruktur, om ändring av förordningarna (EU) 2019/942, (EU) 2019/943 och (EU) 2024/1789 och om upphävande av förordning (EU) 2022/869 (COM(2025) 1006).

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven (EU) 2018/2001, (EU) 2019/944 och (EU) 2024/1788 vad gäller påskyndande av tillståndsförfaranden (COM(2025) 1007).

BILAGA 2

Motiverat yttrande från riksdagen

Riksdagen har prövat tillämpningen av subsidiaritetsprincipen i kommissionens förslag till förordning om riktlinjer för transeuropeisk energinfrastruktur (COM(2025) 1006) och förslag till direktiv om påskyndandet av tillståndsförfarandet (COM(2025) 1007). Riksdagen konstaterar att förslagen utgör delar av det europeiska nätpaketet och syftar till att påskynda utbyggnaden av energinfrastruktur, minska strukturella flaskhalsar i energisystemet samt effektivisera tillståndprocesser för energiprojekt. Förslagen innebär bl.a. en mer centraliserad planering av gränsöverskridande energinfrastruktur på EU-nivå, förändrade regler om användningen av intäkter från överbelastning (s.k. flaskhalsintäkter), utvecklade bestämmelser om gränsöverskridande kostnadsfördelning, krav på nationella digitala portaler och ändringar i olika administrativa förfaranden på myndighetsnivå.

Riksdagen delar kommissionens syn att en väl fungerande och robust energinfrastruktur är av betydelse för försörjningstrygghet, konkurrenskraft och energiomställning. Samtidigt innebär förslagen i flera delar en långtgående förskjutning av planerings- och beslutsbefogenheter från medlemsstaterna till EU-nivå.

När det gäller COM(2025) 1006 noterar riksdagen att förslaget innebär en förstärkt roll för kommissionen i att följa upp och initiera processer kopplade till identifierade infrastrukturbehov på EU-nivå samt förändrade regler för användningen av intäkter från överbelastning (flaskhalsintäkter). Det är riksdagens uppfattning att elnät även fortsättningsvis bör planeras på lokal, regional och nationell nivå, där kunskapen om förutsättningar, behov och energimix är som störst. En ordning där kommissionen får en mer styrande roll i planeringen riskerar att leda till en mindre flexibel och mindre ändamålsenlig utveckling av energinäten och att inkräkta på medlemsstaternas rätt att själva bestämma över sin energimix. Riksdagen har även invändningar mot förslaget att en fjärdedel av systemansvarigas outnyttjade intäkter från överbelastning ska avsättas till projekt av gemensamt intresse på EU-nivå. Intäkterna har genererats inom respektive medlemsstat, och riksdagen anser att dessa bör disponeras i enlighet med nationella prioriteringar och behov i de egna näten. Den föreslagna ordningen kan dessutom påverka incitamenten för nätutbyggnad och investeringar på ett sätt som inte är tillräckligt analyserat.

Riksdagen vill i detta sammanhang framhålla att ansvaret för att säkerställa en ändamålsenlig och tillräcklig nätutveckling i första hand ligger på medlemsstaterna. En väl fungerande energiplanering förutsätter att de nationella näten utvecklas i takt med förändrade produktionsmönster och ökad elektrifiering. Det är enligt riksdagens mening av central betydelse att medlemsstaterna fullt ut utnyttjar och vidareutvecklar sina nationella planeringsinstrument och gör nödvändiga investeringar i den egna infrastrukturen. Detta gäller särskilt hanteringen av intäkter från överbelastning

vilka genereras inom respektive medlemsstats nät. Riksdagen anser att sådana medel bör disponeras utifrån nationellt identifierade behov i syfte att avhjälpa kapacitetsbrister och stärka den inhemska nätinfrastrukturen. En ordning där en del av dessa intäkter styrs till prioriteringar på EU-nivå riskerar att försvaga kopplingen mellan intäkternas ursprung och de investeringar som krävs i det berörda nationella nätet. Därtill riskerar en ordning som i ökad utsträckning förlägger planeringsansvar och finansiella prioriteringar på EU-nivå att minska incitamenten för nationellt ansvarstagande och att försvaga kopplingen mellan nationella behov och nätutbyggnad. Därtill vill riksdagen i detta sammanhang påminna om att det i artikel 194.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt uttryckligen anges att unionsåtgärder inte får påverka medlemsstaternas rätt att bestämma villkoren för utnyttjandet av sina energikällor, sitt val mellan olika energikällor och den allmänna strukturen på energiförsörjningen.

När det gäller COM(2025) 1007 konstaterar riksdagen att det innehåller detaljerade krav på hur medlemsstaterna ska organisera sina tillståndprocesser, bl.a. genom krav på en nationell digital portal, en samordnande kontaktpunkt som ska fungera som enda kontaktväg för projektansvariga samt harmoniserade tidsfrister och i vissa fall tyst beviljandeförfarande. Riksdagen anser att detta är ett betydande ingrepp i medlemsstaternas administrativa förfaranden. Medlemsstaterna har olika rättsliga och institutionella system, och det framstår som tveksamt om en enhetlig modell som bestäms på EU-nivå är nödvändig eller proportionerlig, särskilt för medlemsstater som redan uppfyller eller ligger nära de föreslagna tidsfristerna. Riksdagen noterar även att förslaget innehåller bestämmelser om att vissa energiinfrastrukturprojekt ska ges ett överskuggande allmänintresse i förhållande till annan lagstiftning samt utökade möjligheter till undantag från miljökrav. Även om energiomställningen är en prioriterad fråga anser riksdagen att avvägningen mellan energipolitiska mål och miljöskydd behöver göras med respekt för medlemsstaternas ansvar och fördelningen av befogenheter enligt fördragen.

Sammantaget bedömer riksdagen att flera av de mest betydelsefulla delarna av både förordningen och direktivet innebär en sådan grad av centralisering och detaljreglering att de strider mot både subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen. Mot denna bakgrund anser riksdagen att de aktuella åtgärderna i åtskilliga delar går längre än vad som framstår som nödvändigt för att uppnå de angivna målen.